

जाहिरातींचे दर.

दालील पत्त्यावर चौकशी करावी.

व्यवस्थापक, अर्थ,

'दुर्गाधिवास', पुणे २.

अर्थ

वर्गणीचे दर.

वार्षिक वर्गणी

रु. ४.

(टपाल हंशिल माफ)

किरकोळ अंकास

एक आणा.

'अर्थ एव प्रधानः' इति कौटिल्यः अर्थमूलौ धर्मकामाविति ।

—कौटिलीय अर्थशास्त्र.

संपादक—प्रो. वा. गो. काळे.

वर्ष ३

पुणे, बुधवार, तारीख १९ मे, १९३७

अंक २०

दि सेंट्रल प्रॉव्हिन्सेस अँड बेरार प्रॉव्हिन्शाल को-ऑपरेटिव्ह बँक, लिमिटेड

लोकांना आपला पैसा किफायतशीर व्याजाच्या दराने गुंतविण्याची संधि देत आहे.

वरील बँकेने तारीख १३ मार्च १९३७ रोजी साजरा केलेल्या आपल्या रौप्यमहोत्सवानिमित्त सदरहु तारखेपासून दशवार्षिक रोखे शेंकडा ७० रु. ८ आण्यांच्या दराने विक्रीस काढले आहेत.

विक्रीस काढलेले रोखे फक्त ५,००,००० रु.च्या दर्शनी किंमतीचे आहेत. वरील रकम शेतकऱ्यांची हलाखीची स्थिती दूर करण्यासाठी कर्जाऊ दिली जाणार आहे.

हे रोखे विकत घेण्यांत बिलकूल सट्टेबाजी नाही.

विशेष माहिती समक्ष भेटांत अथवा पत्रद्वारे.

नागपूर शहर,
ता. १ मार्च १९३७

मॅनेजर, दि सी. पी. अँड बेरार प्रॉव्हिन्शाल को-ऑपरेटिव्ह बँक, लिमिटेड.

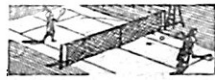
पाहिजेत—महाराष्ट्रातील जिल्हाकरिता सढळ अटी-
वर एजंट्स व ऑर्गनायझर्स पाहिजेत.
दि नेपच्यून अँड अरन्स कं. लि., न्यू किताब विल्डिंग,
लक्ष्मी रोड, पुणे २, ह्या पत्त्यावर अर्ज करावे.

जुन्या घरांची दुरुस्ती काळजीपूर्वक करून दिली जाते
भेटा अगर लिहा:—

भाऊ गंगाधर साठे, कंत्राटदार

चिमण्या गणपति, सदाशिव ५१२, पुणे.

घरपोंच जोडी रुपये ८ आणे ८ ची ती हीच
टिकेकरी नवीन फॅशनची पातळें

आज हजारों
कुटुंबे टिकेकरी
फॅशन व नवल
पातळें वापरत
असून त्यांचे प्रामाणिक मत एकच, कीं नाना
तऱ्हेचे मोहक पण पक्के रंग, चित्ताकर्षक
किनारी, तलम व टिकारू पोत, भरपूर लांब-
रुंद हे सर्व गुण
याच मालांत
एके ठिकाणी

आढळतात.

तरां टायल ऑर्डर जरूर यावी. नमुने
मोफत. पोस्टेजकरिता दीड आण्यां-
चीं तिकीटें पाठवा.

दि टिकेकर टेक्सटाईल मि. लि.

पोस्ट

दि टिकेकर टेक्सटाईल मि. लि., टिकेकर वाडी.

टिकेकरवाडी,
सोलापूर

दि गुड-वुइल अँड अरन्स कंपनी लि.

पोस्ट : मिरज मिशन हॉस्पिटल

विमेदारास

भरपूर सवलती

माफक हस्ते

-टिकेकरी एजंट्स नेमणे आहेत.

पत्रव्यवहार करावा.

हेड ऑफिस : कुपवाड, जि. सातारा,

मॅनेजिंग डायरेक्टर

विविध माहिती

लंडन प्रदर्शनांत हिंदी मालाचा उठाव

लंडन येथे नुकत्याच भरलेल्या ' साम्राज्य ' प्रदर्शनांत हिंदी मालानें ३,७८६ चौ. फूट जागा व्यापली होती. गेल्या वर्षी ह्यापेक्षां ८०० चौ. फूट जागा कमी होती. वेगवेगळ्या स्टॉलवर मिळून एकूण ६३ हजार रुपये किंमतीच्या ऑर्डरी मिळाल्या. हा आकडा गेल्या वर्षीच्या विक्रीपेक्षा ४० टक्क्यांनी मोठा आहे. प्रदर्शनांत भाग घेण्याबद्दल हिंदुस्थानास सुमारे २० हजार रुपये खर्च आला.

गव्हाचा व्यापार

मुंबई इलाख्यांत इतर प्रांतातून दरसाल २३ लक्ष टन गहू येतो, त्यापैकी सुमारे ४० हजार टन गहू एकट्या मुंबईमध्येच खपतो. मुंबई बंदरांतून सुमारे १३,००० टन कर्णाक आफ्रिका, मलाया व इतर देश ह्यांकडे रवाना होते. मुंबई इलाख्यात मुख्यतः संयुक्त प्रांतामधून व मध्य प्रांतातून गहू येतो. १९३६-३७ साली हिंदुस्थानानें २ लक्ष ६० हजार टन गव्हाची निर्गत केली.

मुंबईमध्ये परदेशी तांदूळ

ब्रह्मदेशांतून मुंबईमध्ये दरसाल ४० हजार टन तांदूळ येतो. सयाममधूनहि सुमारे ३० हजार टनाची आयात होते बंगालमधून थोडा तांदूळ येतो

ओरिएंटल विमा कंपनीचे डिव्हिडंड

ओरिएंटल विमा कंपनीच्या वार्षिक सभेने भागीदारास दर भागास प्राप्तीवरील कर माफ असलेले १२५ रुपयांचे डिव्हिडंड जाहीर केले आहे. भागाची मूळ किंमत २०० रुपये असून त्याचा बाजारभाव सुमारे ६ हजार रु. आहे.

ब्रह्मदेशाकरिता स्वतंत्र चलनी नोटा

विभक्त झालेल्या ब्रह्मदेशाकरिता नोटा काढण्याचा अधिकार रिझर्व्ह बँकेकडेच आहे. तूर्त, हिंदुस्थान सरकारच्या नोटांवरच "ब्रह्मदेशांतच फक्त चालणाऱ्या" असा शिक्का मारून त्या चालवण्यात येत आहेत.

"जॉर्ज" व "एलिझाबेथ"

राज्यारोहणाच्या सुमुहूर्तावर लंडन येथील इस्पितळात जन्मास आलेल्या कित्येक अर्भकांची "जॉर्ज" अगर "एलिझाबेथ" अशी नावे ठेवण्यांत येतील.

राज्यारोहणाचे समारंभाकरिता १२० लाउड स्पीकर्स

वेस्ट मिन्सटर अँबेमध्ये राज्यारोहणाच्या समारंभानिमित्त जमलेल्या ६,००० निर्मंत्रित पाहण्यांच्या सोईकरिता १२० लाउड स्पीकर्स लावण्यात आले होते, त्यामुळे समारंभातील प्रत्येक शब्द सर्वांस उत्कृष्टपणे ऐकू आला. हे लाउड स्पीकर्स चुकून कदाचित् काम नीट देईनासे झाल्यास दुसऱ्या लाउंड स्पीकर्सची व्यवस्था करून ठेवण्यात आली होती.

फेडरल कोर्टाच्या कामाची पूर्वतयारी

हिंदी फेडरल कोर्टाच्या तीनहि न्यायाधिकाकरिता नव्या दिव्हीमध्ये राहण्याची घरे मुक्रर करण्यात आली आहेत. कोर्टाच्या इमारतीची जागा सरन्यायाधिकाच्या सल्ल्याने येत्या आक्टोबरमध्ये ठरविण्यांत येईल

ग्रेटब्रिटनमध्ये तयार कपड्याची वाढती आयात

१९३७ च्या पहिल्या तिमाहीमध्ये सुमारे ७० लक्ष रुपये किंमतीचे तयार कपडे आयात झाले १९३६ च्या पहिल्या तीन महिन्या संवधातील तत्सम आंकडा फक्त ५० लक्ष रुपये इतका होता जर्मनी व अमेरिका हे देश वाढत्या प्रमाणावर माल पाठवीत आहेत.

अबिसीनियन युद्धाचा खर्च

इटलीस अबिसीनियन युद्धाचा एकूण खर्च १,१३५ कोटि लायर म्हणजे सुमारे १६२ कोटि रुपये इतका आला.

ब्रिटिश कोळशाच्या खाणींचे मालकी हक्काची खरेदी

ग्रेटब्रिटनमधील कोळशाच्या खाणींचे मालकी हक्क ब्रिटिश सरकार सुमारे ९० कोटि रुपये देऊन खरेदी करणार आहे, असें समजते.

मुंबई इलाख्यातील ग्रन्थरचना

मुंबई इलाख्यात १९३६ च्या शेवटच्या तिमाहीत एकूण ८७६ पुस्तके छापून प्रसिद्ध करण्यात आली ह्यामध्ये मासिकांचा व चोपड्यांचाहि समावेश होतो. मराठी व गुजराथी भाषेच्या वाटणीस प्रत्येकी १५० पुस्तके आली. काव्यास वाहिलेल्या मराठी पुस्तकाची संख्या ४० भरली इलाख्यात प्रसिद्ध झालेल्या ग्रन्थापैकी निम्यापेक्षां ज्यास्त पुस्तके शालेय होती.

उन्हाळ्यांत थंड रहाणारे रेल्वेचे डबे

हिंदुस्थानातील सरकारी रेल्वेवर जरूरीप्रमाणे कमी अगर ज्यास्त थंड हवामान राखणारे पहिल्या वर्गाचे डबे प्रयोगासाठी सुरु करण्याचे सरकारने ठरविल्याचे मागेच जाहीर झाले आहे. अशा प्रकारच्या पाच पहिल्या वर्गाच्या डब्यास जरूरी ती यंत्रसामुग्री मुंबईमध्ये दाखल झाली आहे येत्या सप्टेंबरात ह्या राजेशाही डब्यांच्या वापरास सुरवात होईल.

लॉर्ड स्नोडन

ब्रिटिश मजूर पक्षाचे एक पुढारी लॉर्ड स्नोडन हे गेल्या आठवड्यात मरण पावले. ते एकूण तीन वेळां फडनवीस होते. आपली मते निर्भाडपणे व्यक्त करण्याविषयी त्याची ख्याती होती. अर्थशास्त्र व समाजवाद ह्या विषयांचा त्याचा व्यासंग मोठा होता व ते एक अधिकारी लेखक समजले जात. लॉर्ड स्नोडन ह्याच्या फडनविशीमध्येच १९३१ साली इंग्लंडने सुवर्णचलन सोडले

हिंदी कॉफीचा प्रचार

ब्रिटिश इंडस्ट्रीज फेअरचे वेळी हिंदी कॉफी प्रचार बोर्डांने हिंदी कॉफीचा आस्वाद ४,००० लोकांस मोफत दिला.

हस्तिदंत

हस्तिदंत म्हणजे हत्तीचे सुळे कुत्रिम हस्तिदंताची खऱ्या हस्तिदंताशी तीव्र स्पर्धा चालू आहे. हिंदुस्थानांत, मद्रास, त्रावणकोर व म्हैसूर येथील सरकारे दरसाल हस्तिदंताचा लिलाव करतात परदेशी हस्तिदंताची हिंदुस्थानांत आयातहि मोठ्या प्रमाणावर होते. ब्रिलियर्डचे चेंडू केल्यानंतर उरलेल्या मालापासून बांगड्या वगैरे तयार होतात आयात हस्तिदंतावर ३० टक्के जकात आहे. उत्तम हस्तिदंतास प्रत्येक पौंड वजनास १० रु पडतात. आफ्रिकन हस्तिदंतापेक्षा हिंदी माल मऊ व त्यामुळे ज्यास्त किंमतवान् ठरतो

म्हैसूर संस्थानांत नवा कारखाना

म्हैसूर सरकारने भद्रावती येथे सिमेंटचा कारखाना काढण्याचे निश्चित केले असून त्या संवधातील पूर्वतयारी करण्याकरिता दोन तज्ज्ञांस युरोपकडे रवाना केले आहे हे दोघे वेगवेगळ्या देशांतील कारखान्यांचे निरीक्षण व यंत्रसामुग्रीची जुळवाजुळव करतील.

मुंबई बंदरांतून सोन्याची साप्ताहिक निर्गत

	रुपये किंमत
२-५-३७ ते ८-५-३७	३८,५७,५६५
९-५-३७ ते १५-५-३७	४१,२४,६४०
२१-५-३७ ते १-५-३७	२,९७,५५,५२,३१५

अनुक्रमणिका

पृष्ठ	पृष्ठ
१ विविध माहिती . . . २४३	५ घेत मिशनचे १९३७ ३८
२ सराफ आणि रिझर्व्ह बँक २४३	६ अदाजपत्रक ... २४३
३ मैदानी क्षेत्रातला द्विशेवी धंदेवाङ्कपणा ... २४४	६ गुडविल विमा कंपनी २४७
४ स्फुट विचार .. २४५	७ सहकारी चळवळ २४८
स्वदेशी सांख्येस सरक्षण चालू रहाणार—उसाच्या उत्पादनात सुधारणा झाली पाहिजे—ब्रिटिश सरकारची शेतीस व इतर ध्यास मदत—हिंदी-जपान व्यापारी कारार	८ टाहपिस्टाची जागतिक चढाओढ ... २४९
	९ बृहन्महाराष्ट्र युगर सिंडिकेट .. २५०
	१० निवडक बाजारभाव २५१

अर्थ

बुधवार, ता १९ मे, १९३७

सराफ आणि रिझर्व्ह बँक

हिंदुस्थानात आधुनिक पद्धतीच्या बँकिंगचा प्रसार फारच थोड्या प्रमाणात झालेला आहे. बहुसंख्य शेतकऱ्यांस शेतीच्या मालाचा उठाव करण्यास लागणारा पैसा परंपरागत पद्धतीने व्यवहार करणारे सराफच पुरवतात. देशांतला अतर्गत व्यापार नवीन पद्धतीच्या बँकिंग सस्थाचे कक्षेत आलेला नाही. बँकिंगच्या एकूण व्यवहारापैकी ९० टक्के देवघेव सराफ व सावकार ह्यांचे मार्फत होते असे म्हटल्यास अतिशयोक्ति होणार नाही. इंग्लिंडच्या बँकेने हिंदुस्थानभर अनेक शाखा उघडल्या असल्या व सहकारी चळवळीचे जाळे देशभर पसरले असले, तरी पूर्व-परंपरागत पद्धतीनेच सराफी व्यवहार सर्वत्र चालू आहेत, असे आढळून येते. म्हणजे, रिझर्व्ह बँक ही चलनाची व्यवस्था पहाणारी कायदेशीर मध्यवर्ती सस्था असली व बँकिंगच्या क्षेत्रातील नियमनाचे सर्वाधिकार तिजकडे सोपविलेले असले, तरी देशांतील शेकड्या ९० टक्के व्यवहार अद्याप तिचे कक्षेबाहेर चालतात अशी परिस्थिती आहे. रिझर्व्ह बँकेचे धोरण प्रभावी होण्याचा तिचा अधिकार पैसाच्या व्यवहारांच्या सबंद क्षेत्रावर चालणे अत्यावश्यक आहे, आणि तसे झाल्याशिवाय जनतेसहि रिझर्व्ह बँकेपासून विशेष फायदा होणार नाही व सवलती मिळणार नाहीत सराफ व सावकार ह्यांस शह देऊन त्यांचे काम नवीन पद्धतीच्या बँका आपले हातात घेतील, अशी अपेक्षा करणे आज व्यावहारिक होणार नाही, रिझर्व्ह बँकेच्या कक्षेमध्ये सराफाचे व्यवहार कसे आणता येतील, एवढाच आज महत्त्वाचा प्रश्न आहे रिझर्व्ह बँकेच्या कायद्याचा मसुदा लेजिस्लेटिव्ह असंबलीपुढे असताना ह्या बाबत अनेक सूचना करण्यांत आल्या होत्या, परंतु त्या सर्व अग्रगण्य ठरल्या आणि त्यासंबंधाने पुढे चौकशी व तरतूद व्हावी अशी योजना कायद्यांत दाखल करण्यात आली व ह्या रीतीने सदरहु प्रश्नाचा विचार लावणीवर टाकण्यांत आला ब्रिटिश हिंदुस्थानात बँकिंगचा घडा करणाऱ्या ज्या व्यक्तींचा आणि संस्थांचा अतर्भाव रिझर्व्ह बँकेस जोडलेल्या

शेड्यूल्ड बँकांच्या यादीत झालेला नाही, त्यासहि बँकेच्या कायद्याची कलमें लागू करण्यासंबंधाने रिझर्व्ह बँकेने तीन वर्षांच्या आत रिपोर्ट करून जरूर त्या सुधारणा सुचवल्या, अशी जबाबदारी बँकेवर कायद्याने टाकलेली आहे. तीस अनुसरून आता रिझर्व्ह बँकेच्या डेप्युटी गव्हर्नराने एक पत्रक प्रसिद्ध केले आहे

हल्लीच्या पद्धतीप्रमाणे हिंदी सराफाचा रिझर्व्ह बँकेशी प्रत्यक्ष संबध येत नाही, एकाचा "शेड्यूल्ड" (संलग्न) बँकेमार्फतच फक्त तो येऊ शकतो. शेड्यूल्ड बँकांप्रमाणेच सराफ रिझर्व्ह बँकेशी जोडले जावेत, ह्या हेतूने सध्या पहाणी व चर्चा चालू आहे. स्वतंत्र कायदेशीर अस्तित्व, स्वतःचे पुरेसे भांडवल, स्वतंत्र हिशेबतपासनीसानी तपासलेले हिशेब, बँकिंगच्या व्यवहाराची इतर व्यवहारांपासून पूर्ण फारकत, इत्यादि गोष्टी-संबंधाने परिस्थिती समाधानकारक आहे असे दिसून आल्यास सराफ-सावकारांचे व्यवहार रिझर्व्ह बँकेशी जोडून घेता येणे सुगम होणार आहे. शेड्यूल्ड बँकांप्रमाणे सराफ-सावकारांस रिझर्व्ह बँकेकडे डिपॉझिटहि ठेवावे लागेल व त्यांची इतर बंधने स्वीकारावी लागतील.

रिझर्व्ह बँकेने बँकिंगसंबंधात कोणकोणते व्यवहार करावेत, ह्याची-यादी रिझर्व्ह बँक कायद्याच्या १७ व्या कलमांत दिलेली आहे. व्यापारी हुंड्या शेड्यूल्ड बँकांनी डिस्कॉंट करून त्या पुनः रिझर्व्ह बँकेकडून रीडिस्कॉंट करून घेतल्या, म्हणजे सदरहु हुंड्याच्या सरेपणाची जबाबदारी शेड्यूल्ड बँकांवर राहते. शेतकऱ्यांच्या प्रॉमिसरी नोटीवर 'शेड्यूल्ड बँकांनी' पैसे दिले, म्हणजेहि रिझर्व्ह बँकेस विकण्याजोगे 'बिल' अस्तित्वात येऊ शकेल. ह्या संबधातीलहि अतिम जबाबदारी अर्थातच शेड्यूल्ड बँकांवरच येईल असे व्यवहार करणाऱ्या सराफ-सावकारांची यादी व त्यांपैकी प्रत्येकाच्या पतीची मर्यादा ह्याविषयी शेड्यूल्ड बँकांस संपूर्ण माहिती तयार ठेवता येईल. ह्या माहितीचे आधारें रिझर्व्ह बँकेस विशिष्ट अटीवर बिलाचे व प्रॉमिसरी नोटाचे आधारावर उकमा देता येणे शक्य होईल. शेड्यूल्ड बँकांनी सराफांस व सावकारांस कोणत्या दराने व्याज आकारावे, हा प्रश्न येथे महत्त्वाचा आहे शेड्यूल्ड बँकांस बिलें रिझर्व्ह बँकेकडून रीडिस्कॉंट करून घ्यावी लागणार व ह्या दृष्टीने त्या बँकांची-प्रवृत्ति शक्य तितके अधिक व्याज मिळविण्याकडे असणार, हे उघड आहे ह्या प्रवृत्तीस आळा कसा घालता येईल, हा प्रश्न सोडविण जरूर आहे रिझर्व्ह बँकेने दिलेल्या सवलतीचा फायदा शेड्यूल्ड बँकांच्या द्वारा सराफ-सावकारांस व अखेर शेतकऱ्यांस मिळावा, हा बँकेच्या स्थापनेचा हेतु साध्य व्हावयाचा असेल, तर रिझर्व्ह बँकेने व्याजाचे दरासंबंधात कडक निर्बंध घालणे जरूर आहे बँकरेटेपक्षां २ अगर २३ टक्क्याने शेड्यूल्ड बँका सावकारांस व्याज आकारू लागल्या तर त्यांची बिलें रिझर्व्ह बँकेने रीडिस्कॉंट करण्याचे साफ नाकारावे, अशी एक सूचना करण्यात आली आहे सराफ-सावकारांची पत तरी कमी आहे, अगर शेड्यूल्ड बँका अवाच्या सवा नफा तरी उकळीत आहेत, अशा दोनच गोष्टी व्याजाचा भारी दर दर्शविते ह्या दृष्टीने रिझर्व्ह बँकेस व्याजावर कडक नियंत्रण ठेवणे भाग पडेल

रिझर्व्ह बँकेच्या डेप्युटी गव्हर्नरच्या पत्रकात त्या बँकेचा सराफ सावकारांशी संबध कसा जोडता येईल, ह्याविषयी वरील

अर्थाच्या सूचना केल्या आहेत शेतीविषयक आपल्या कर्तव्याचे बाबतीत रिझर्व्ह बँकेने अग द्यावण्याचे घोरण कसे अगिकारले आहे, ह्यासंबंधाचे विवेचन 'अर्था'मध्ये नुकतेच येऊन गेलेले आहे आतां ह्या महत्त्वाच्या विषयाचे बाबतीत ती बँक कोणते उपाय योजते हें पहावयाचे आहे. सराफ-सावकाराचे व्यवहार रिझर्व्ह बँकेच्या कक्षेत येण्याचे मार्गात अनेक अडचणी आहेत, ह्यांत शक्य नाही. पण त्याच्या विकटपणावरच केवळ जोर न देतां त्या दूर कशा करता येतील ह्याकडे ज्यास्त लक्ष पुरविले गेल्यास काहीतरी निश्चित मार्ग सापडणे अशक्य नाही असें न होईल तर मध्यवर्ती बँक हें नांव केवळ पोकळ ठरून रिझर्व्ह बँकेच्या कार्याचा व्याप वाढणार नाही आणि अपेक्षेप्रमाणे शेतकऱ्यांचे हितहि तिच्या हातून होणार नाही.

मैदानी खेळांतला हिशेबी धंदेवाइकपणा

महाराष्ट्रात कुस्तीचा शोक अत्यंत लोकप्रिय आहे आणि त्याची आवड बहुजन समाजाच्या हाडीमाशीं सिळलेली आहे. कुस्त्या पहावयास दूरदूरच्या अंतरावरून लोक जातात आणि हे सामने मोठे चुरशीचे होतात. पेहेलवानाचा पेशा करणारे अनेक लोक आढळतात आणि त्यास पूर्वीपासून राजाश्रय मिळत आलेला आहे तालमीची परस्पर-स्पर्धा चांगले पेहेलवान तयार करण्यास कारणीभूत होते आणि कुस्त्याच्या बक्षिसाचा उपयोग धंदेवाइक पेहेलवानांच्या मेहनतान्याकडे करता येतो. धंदेवाइक पेहेलवानास समाज मान देत आला आहे आणि त्याच्या कुस्त्याच्या योगाने तरुण पिढीच्या शरीर संवर्धनास सहाय्य होत आहे. बडोवें, पुणे, उमरावती येथील मंडळांच्या श्रमाने कुस्त्या व इतर देशी शारीरिक खेळ ह्यांस सघटित स्वरूप व सुशिक्षित समाजात मानाचे स्थान प्राप्त झाले आहे खेळांच्या सामन्यांसाठी खर्च होणारा पैसा सत्कारणी लागतो, ह्या भावनेने जनता त्यास ब्रह्मसहाय्य व आश्रय देत आहे तिकिटाचे पैसे भरून कुस्त्या पहाण्यास लोकांची गर्दी उडते आणि सामने पद्धतशीर रीतीने केले जातात, ह्यावरून त्याचे सामाजिक, सांस्कृतिक व आर्थिक स्वरूप ध्यानात घेण्यासारखे आहे. धंदेवाल्या पेहेलवानास योग्य सुराक व श्रमाचा मोबदला मिळून त्याच्या कौशल्याचे चीज समाजांने केले पाहिजे ह्याची जाणीव आज वाढत आहे आणि असल्या खेळाचे राष्ट्रीय महत्त्व लोकांच्या मनावर ठसत आहे

क्रिकेट, फूटबॉल, हॉकी ह्यासारखे विदेशी खेळ हिंदुस्थानांत चालू झाल्यापासून त्याच्या सामन्याचे सघटनात्मक व धंदेवाइकपणाचे स्वरूप विशेष स्पष्ट रीतीने निदर्शनास येत आहे खेळांच्या सस्थांचे संघ, त्याच्या मार्फत दरवर्षी होणारे चुरशीचे सामने, ते पहाण्यास प्रेक्षकांची केली जाणारी सोय, त्याच्या पासून होणारे तिकिटविक्रीचे उत्पन्न व फायदा, धंदेवाइक खेळाडूच्या पेशास खेळामध्ये मिळालेले स्थान इत्यादि गोष्टी आतां नित्य परिचयाच्या झाल्या आहेत धंदेवाइक पेहेलवाना-प्रमाणे क्रिकेट, फूटबॉल व हॉकी ह्या खेळांतले धंदेवाइक खेळाडू आपल्या कौशल्याने समाजांत मैदानी खेळाची आवड वृद्धिगत करतात आणि ते अत्यंत लोकप्रिय बनतात. पाश्चात्य देशाप्रमाणे हिंदुस्थानांतहि क्रिकेट, फूटबॉल व हॉकी ह्यांचे जाहीर सामने हिशेबी पद्धतीने होऊ लागले आहेत. काहीं धंदेवाइक खेळाडूंनी सामन्यात आपले प्राविण्य दाखवावे आणि हजारो बघ्यांनी ते कौतु-

काने करमणुकीसाठी पहावे ह्या प्रकाराचा समाजास खरोखर कांहीं उपयोग होतो काय? हा वादाचा प्रश्न मधून मधून उपस्थित होतो मैदानी खेळाची आवड तरुण पिढीत विस्तृत करण्याचे कार्य सघटित सामन्यांनी केले तर ते इष्टच आहे असे म्हटले पाहिजे मैदानी खेळ पहाण्यांत प्रेक्षकाचा पैसा खर्च होतो, त्याचा मोबदला केवळ करमणुकीशिवाय योग्य रीतीने समाजास मिळाला पाहिजे हें सघटित सामन्याच्या मुळाशी महत्त्वाचे तत्त्व आहे ते ध्यानात बाळगणे आवश्यक आहे.

ग्रेटब्रिटनमध्ये फूटबॉलचे सामने सघटित व हिशेबी पद्धतीने होतात फूटबॉल संस्था धंदेवाइक खेळाडू नेमून त्याच्यामार्फत सामने लढवतात. ते पहाण्यास पंचवीस हजारापासून एक लाखपर्यंत प्रेक्षक एकेका सामन्यास जमतात व सामन्याचे तिकिटविक्रीचे उत्पन्न प्रत्येकी १० हजार ते तीन लक्ष रुपयांपर्यंत होते. फूटबॉल संस्था नियमित जबाबदारीच्या मंडळांच्या स्वरूपात औद्योगिक व व्यापारी कंपन्यांप्रमाणे नोंदलेल्या असतात आणि त्यांच्या वार्षिक ताळेबदांवरून त्यांच्या धंदेवाइक व्यवहाराची माहिती मिळू शकते. फूटबॉल संस्थांच्या मध्यवर्ती मंडळामार्फत होणाऱ्या वार्षिक सामन्यात सुमारे दोन कोटी रुपये इतके तिकिटविक्रीचे उत्पन्न येते चांगल्या धंदेवाइक खेळाडूस प्रत्येकी खेळाच्या मोसमात दर आठवड्यास १०० रुपये व एरव्ही ८० रुपये तनखा मिळतो आणि जिंकलेल्या सामन्यांबद्दल बक्षिसहि मिळते. पहिल्या प्रतीच्या खेळाडूस वर्षाची पाच-साडेपाच हजार रुपये कमाई होते आणि पाच वर्षांनी जादा रकमहि मिळते. खेळाडूची कार्यक्षमता फार वर्षे टिकत नसल्याने त्याची कमाई अल्पकालिक असते. एका सस्थेतून दुसऱ्या सस्थेत खेळाडूची बदली करून भ्यावयाची असल्यास कुवांस एक लक्ष रुपयापर्यंत मोबदला द्यावा लागतो आणि आपला दर्जा व यशस्विता वाढवण्यासाठी ह्या कार्मी लाखों रुपये कित्येक सस्थानी खर्च केल्याची उदाहरणे आहेत. प्रेक्षकाकडून मिळणारे तिकिटाचे पैसे हें खेळाडू संस्थांचे उत्पन्न असते आणि त्यांतून खेळणाराचा पगार आणि मैदानाची व इमारतीची व्यवस्था, ह्यांबद्दलचा खर्च चालतो. हा खर्च व कर्जावरील व्याज वजा जाता, नफा उरेल तो भार्गीदारास डिव्हिडंड म्हणून वाटण्यांत येतो ह्या प्रभुस फूटबॉल संस्थांचे एकूण भांडवल सुमारे ६३ लक्ष रुपये आहे त्यास डिव्हेंचर्सच्या व इतर स्वरूपात ४०-४५ लक्ष रुपये कर्ज आहे. हा मोठा क्फाइतशीर धंदा आहे असें नसून त्यात धोकाहि पुष्कळ आहे सामन्यांच्या निकालाबाबत जुगार चालते तीत मात्र कोठ्यावधि रुपयाची उलाढाल होते. ह्या व्यवहाराची वार्षिक उलाढाल ४० कोटी रुपयापर्यंत होते असा अंदाज आहे मैदानी खेळाच्या सामन्यास धंदेवाइकपणाचे स्वरूप कसे आले आहे ह्याची वरील वर्णनावरून कल्पना येईल आणि त्यास मर्यादेच्या बाहेर जाऊ देण्यात सामाजिक अनहित कसे आहे हेहि पटेल

जाहिरातीचा धंदा

“जाहिरातीच्या कलेसंबंधी उत्कृष्ट अनुभव असलेले कित्येक लोक हिंदुस्थानात आहेत, पण त्यांस हिंदुस्थानाची काहीच माहिती नाही. ह्या उलट, हिंदुस्थानाची परिपूर्ण माहिती असलेल्या जाहिरातीच्या कलेचे ज्ञान नाही. ह्या प्रश्नाकडे धंदा म्हणून पहाणारे लोक निर्माण झाल्यासेरीज त्याची प्रगति होणार नाही”-मि पी. जी. ओब्रायन ह्यांच्या मुंबई येथील एका भाषणाचा सारांश.

नागपूर प्रीमिअर को-ऑपरेटिव्ह हाउसिंग सोसायटी, लिमिटेड.

टिळक पुतळयाजवळ, नागपूर सिटी.

	रुपये
अधिकृत भांडवल	१,००,०००
जमा असलेले भांडवल	८९,०००
रिझर्व फंड	२,७९४
इतर फंड	८९०
मुदतबंद ठेवी	१,६४,२४१
सेविंग्स बँक ठेवी	६,४७०
मॅबरांकडून येणें असलेले कर्ज	२,६८,९३०
सरकारी रोखे व तत्समान रोख्यांत	
गुंतविलेली एकूण रक्कम	४१,५०८

सोसायटी जास्त कमी मुदतीच्या ठेवी स्वीकारते
ठेवीची रक्कम पूर्ण सुरक्षित शेअर्स विकात मिळतात.
आतांपर्यंत डिव्हिडंड पांच टक्क्यांहून केव्हांही कमी दिले
गेलें नाहीं सोसायटी आपल्या मॅबरांना त्याच्या घराचे
तारणावर कर्ज देते

सोसायटीसंबंधीच्या पूर्ण माहितीसाठी पत्र-
व्यवहार करा अगर समक्ष भेटा.

जॉर्ज ऑनररी सेक्रेटरीज

"DAWN'S MENSORIUM" makes 6%
addition to the monthly income of the
family. Prospectus sent free on application.
General Manager, "The Dawn of India Life
Insurance Company Limited, POONA."

दि साऊंड बँकिंग कॉर्पोरेशन लि.

[स्थापना सन १९३५]

९३।१ लक्ष्मीरोड, पुणे शहर

कामाची वेळः—

दररोज सकाळीं १० ते ३, शनिवारी १० ते १

चाळू ठेवी द. सा द. शे. २ टक्के व्याजाने स्वीकारल्या
जातात.

सेविंग्स बँक ठेवीवर द. सा द. शे. ३ टक्के व्याज
दिले जाते.

मुदतीच्या ठेवी ३ महिन्यांपासून ३ वर्षेपर्यंत स्वीकारल्या
जातात व्याजाचे दरानुसार बँकेकडे चौकशी करावी.

कर्जः सोने, चांदी, सरकारी रोखे, वगैरे तारणावर रक्कम दिल्या
जातात.

मॅनेजिंग एजंटस्.

शेडगे गंज्या

मजबूत

स्वतंत्रता

वापरा.

आपल्या पैश्याचा योग्य
मोबदला मिळावा.

कारखाना पत्ता: ३० मिठराज पेठ पुणे २

न. वि. वडनेरकर

जव्हेरी आणि सराफ,

रविवार पेठ, सराफ

बझार, पुणे २.

आमच्याकडे सोने, चांदी व
मोत्यांचा माल सार्वभौम मिळेल.
तसेच जुन्या जिनसा योग्य भावाने
सरेदी केल्या जातात.

शुभकार्यात भेट देण्याकरिता
सोन्याचादीच्या नमुनेदार व सुबक
वस्तु मिळतात.

K. K. & Co.

Photographic Dealers

POONA.

मुलांचा खाऊ

म्हणजे सर्व प्रकारचे पेपरमिंट, लेमन
झॅम्प, मिल्क टॉफी, वगैरे.

भावाचे माहितीपत्रक मागवा

भारत इंडस्ट्रिअल वर्क्स, ८१३ सदाशिव, पुणे २.

हे पत्र पुणे, पेठ भांगुडां घ. नं. ११५१९ आर्यभूषण छापखान्यांत रा. अनंत विनायक पटवर्धन यांनी छापिले, व
रा. भापाद वामन काळे, बी. ए. यांनी 'दुर्गाचिंकार', भांगुडां घ. नं. १२११३, पुणे शहर, येथे प्रसिद्ध केले.